LUND UNIVERSITY

Att arbeta med obligatoriska frågor i kursvärdering och kursutvärdering

Borell, Jonas; Irhammar, Malin; Larson, Lotty

Published in:
Proceedings - Lunds Universitets pedagogiska utvecklingskonferens: Motivation, kreativitet och lärande

2011

Link to publication

Citation for published version (APA):
Borell, J., Irhammar, M., & Larson, L. (2011). Att arbeta med obligatoriska frågor i kursvärdering och kursutvärdering. I M. Irhammar, G. Amnér, & H. Adell (Red.), *Proceedings - Lunds Universitets pedagogiska utvecklingskonferens: Motivation, kreativitet och lärande* (s. 73-75). Lund University.

Total number of authors:
3

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Rundabordssamtal

Hur mycket skall vi styra frågorna i kursutvärderingar?

Del 1
Lärares upplevelser av kursvärderingar

Marie Bergström [a] och Torgny Roxå [b]
[a] *Institutionen för psykologi,* [b] *Genombrottet, LTH*

Kursvärderingar är numera obligatoriska och genomförs i stort sett på alla kurser inom Lunds universitet (Thor and Ahrberg 2010). Effekter av kursvärderingar har beforskats länge (Marsh 2007). Oftast har fokus legat på om man kan lita på studenternas omdömen, om de använda formulären är bra eller huruvida resultat av kursvärderingar leder till förändringar eller inte. Betydligt mindre har skrivits om lärares upplevelse av att bli utvärderade, för även om det inte primärt är läraren som utvärderas utan kursen, så är ofta den individuella lärarens ansvar för kursen så stort att det i praktiken är han eller hon som utvärderas (Arthur 2009).

I den studie som rapporteras här är det lärarens upplevelse av att bli utvärderad som står i fokus, särskilt lärarens känslomässiga reaktioner på att få tillbaka resultatet av kursvärderingar. 14 lärare på LTH har individuellt i intervjuer uppmanats att reflektera över hur det känns att få tillbaka kursvärderingar, hur de upplevt det organisatoriska stödet för att bearbeta upplevelser av kritik, och hur de ser på kursvärderingar.

Resultatet är att de intervjuade uppskattar kursvärderingar, ser dem som nödvändigt. I stor utsträckningen används kursvärderingar för att kontrollera att kursen fungerar som den ska. Normen är att använda kursvärderingar och denna norm ifrågasätts inte. Diskursen tycks vara att undervisningen ska fungera problemfritt. Syftet med undervisningen är att producera nya teknologer och läraren arbetar hårt för att upprätthålla standarden på sina kurser så att rekryteringen till den härskande praktiken kan säkras. Av intervjuerna framkommer att det är studenternas kommentarer, de s.k. fritextsvaren, som är det viktiga. Här får läraren bekräftelse och kan konstruera sin identitet som lärare. Fritextsvaren tycks också vara ett sätt att nå studenterna. Genom berättelser om lärare som har misslyckats med sina kurser skapas en motbild mot vilken de intervjuade lärarna kan konstruera en bild av sig själv som lyckade lärare. Bilden av den lyckade läraren får sin motpol i den som står med skammen och inte har lyckats.

Det framgår även att det organisatoriska stödet är obefintligt och att den psykosociala arbetsmiljön brister då den professionella identiteten som lärare skall formas och stabiliseras.

REFERENSER

Arthur, L. (2009) From Performativity to Professionalism:Lecturers`responses to student feedback. *Teaching in Higher Education 14(4)*,: 441-454

Marsh, H.W. (2007) *Students'Evaluations of University Teaching Dimensionality, Reliability, Validity, Potential Biases and Usefulness. The Scholarship of Teaching and Learning in Higher Education: An Evidence-Based Perspective*. R.P. Perry and J.C. Smart. Springer: 319-283

Thor, A-S. and Ahrberg, J. (2010) *Granskning av universitetes arbete med kursvärderingar*. Lund, Lunds universitet/Internrevisione

Del 2

Att arbeta med obligatoriska frågor i kursvärdering och kursutvärdering

Jonas Borell [a], Malin Irhammar [b] och Lotty Larson [b]
[a] *Lunds Tekniska Högskola,* [b] *Lednings- och kompetensutveckling/CED*

En kurs kan betraktas som en pedagogisk process avsedd att hjälpa de deltagande studenterna att utveckla den kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt den värderingsförmåga och det förhållningssätt som kursen avser. I linje med detta ska kvalitetsarbetet inom Lunds universitets utbildningsverksamhet fokusera studenternas lärande, där lärandemål, undervisning och andra läraktiviteter samt examination utgör centrala aspekter av den pedagogiska processen.

Att lärare reflekterar kring och diskuterar hur den pedagogiska processen bidrar till studenters lärande är grunden för utveckling av kvalitet och effektivitet i utbildning. Därför ska arbetet med kursvärdering och kursutvärdering inom Lunds universitets utbildningsverksamhet stödja sådan reflektion och diskussion. Studenternas kursvärderingar och examinationsresultat utgör viktiga informationsunderlag. Detta slås också fast i Lunds universitets föreskrifter för arbete med kursvärdering och kursutvärdering, för utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Enligt föreskrifterna ligger ansvaret för genomförande av kursvärderingar och kursutvärderingar på områdesstyrelserna och kan delegeras till den nivå som beslutar om kursplaner.

För det konkreta arbetet har en handledning utarbetats där arbetsprocesser för kursvärdering, kursutvärdering men också kursanalys beskrivs. Med kursanalys avses här en fördjupad pedagogisk reflektion som bygger på upprepade kursutvärderingar av samma kurs eller av kurser som tillsammans utgör ett program eller ges inom ett huvudområde. För att möjliggöra jämförelser mellan kurser och över tid behövs en kontinuitet i de frågeområden man utgår från eller de specifika frågor som ställs till studenterna i kursvärderingar.

I vårt föreslagna rundabordssamtal vill vi diskutera hur man arbetar med eller kan arbeta med gemensamma obligatoriska kursvärderingsfrågor inom ett program, en institution eller ett område.

I vägledningen diskuteras kursvärderingsfrågor som bör ställas till studenterna och utvärderingsfrågor som kursutvärderingsprocessen syftar till att besvara. Huruvida vissa frågor ska vara obligatoriska eller ej beslutas av områdena eller institutioner. Även om vissa frågor blir obligatoriska kommer lärare att ha stor frihet att utforma och lägga till egna frågor.

Det vi vill diskutera i ett rundabordssamtal är när områden och institutioner bestämmer att vissa frågor ska vara obligatoriska i kursvärderingsenkäter – hur kan de då tänkas resonera i sina val? Av vilka skäl kan de vilja ha vissa obligatoriska frågor? Vilken information är de ute efter? Vem ska vara primär mottagare och användare av den information som de eventuella obligatoriska frågorna genererar? Lärarna? Institutionen? Området? Studenterna? Vilka konkreta frågor kan man tänka sig i sammanhanget? Hur påverkar och hur påverkas lärarnas relation till sin institution och sitt område av arbetet med obligatoriska frågor? Ser det kanske olika ut inom olika delar av LU:s organisation?

Universitetet behöver få detta område granskat och diskuterat och Utvecklingskonferensen skulle vara ett lämpligt forum.

fortsättning på nästa sida

Del 1 och del 2
Sammanfattning

Rundabordssamtalet Hur mycket skall vi styra frågorna i kursutvärderingar utgick från två abstracts, det första om Akademiska lärares upplevelser av kursvärderingar (Bergström, M & Roxå, T) och det andra om Att arbeta med obligatoriska frågor i kursvärderingar och kursutvärderingar (Borell, J, Irhammar, M & Larson, L).

I den inledande presentationen drogs slutsatsen att kursvärderingar riskerar att motverka pedagogisk utveckling. Risken uppstår när det finns en misstänksamhet om hur kursvärderingar kan användas i organisationen. Möjliga bidragande orsaker kan vara att läraridentiteten huvudsakligen skapas i interaktionen med studenterna och att det saknas ett kollegialt sammanhang där identiteten kan formas och där resultaten från tankar kring kursvärderingar kan bearbetas. Brister beträffande kollegialt sammanhang förstärker stressen kring kursvärderingar och kan i förlängningen leda till sjukskrivning och personliga misslyckanden. Detta gäller i synnerhet den negativa kritik som anonymt kan framföras mot lärare i kursvärderingar.

I den andra presentationen initierades en övergripande fråga om hur man arbetar med gemensamma obligatoriska kursvärderingsfrågor inom ett program, en institution eller ett område.

Underliggande frågor var:

- När områden och institutioner bestämmer att vissa frågor ska vara obligatoriska i kursvärderingsenkäter – hur kan de då tänkas resonera i sina val?
- Av vilka skäl kan de vilja ha vissa obligatoriska frågor?
- Vilken information är de ute efter?
- Vem ska vara primär mottagare och användare av den information som de eventuella obligatoriska frågorna genererar?
- Vilka konkreta frågor kan man tänka sig i sammanhanget?
- Hur påverkar och påverkas lärarnas relation till sin institution och sitt område av arbetet med obligatoriska frågor? Ser det olika ut inom olika delar av universitetet?

Här lyftes också sådana frågor som lärares intresse och behov av att utveckla sin kurs kontra behov av att följa och utveckla kvalitet, jämföra över tid och benchmarking samt hur bakomliggande pedagogiska principer ligger till grund för frågeområden och konkreta kursvärderingsfrågor.

I diskussionerna som följde framkom nödvändigheten av att inte bara ha fokus på vilka frågor som används utan att det är lika viktigt att ha tydliga syften med och processer för hur arbetet med kursvärderingar och kursutvärderingar bedrivs. Varför vill staten, lärosätet, området, institutionen, lärarlaget, läraren, studenterna etc. genomföra kursvärderingar och kursutvärderingar? Det är viktigt att klargöra vilka olika syften man har och varför man gör kursvärderingar och kursutvärderingar. Vad ska undersökas och på vilket sätt? Många farhågor och mycket motstånd kommer ur fantasier och misstankar om vad kursvärderingar och kursutvärderingar kan tänkas användas till. Syftesformuleringar bör därför utgöra referenspunkt vid bedömningar och diskussioner om ändamålsenlighet, effektivitet och integritet. Detta är ett område som inte fått behövligt utrymme i diskussioner om kursvärderingar och kursutvärderingar.

Under rundabordssamtalet blev också tydligt att det uppstår ett dilemma i utrymmet mellan studenternas krav/rätt till att vara anonyma och det ansvar som borde utkrävas av studenterna för hur kritiska synpunkter lämnas. Problemet ligger inte i huruvida man använder gemensamma/obligatoriska frågor eller inte, utan snarare i kombinationen av att man skapar möjlighet för studenter att utan ansvar skriva kränkande synpunkter i fritextsvar och avsaknaden av en organisatorisk och kollegial struktur. Sammantaget lämnar detta lärarna ensamma och utsatta med den kritik de kan ha utsatts för.

En fråga uppkom om hur studenterna tänker och vilken relation de har till sin lärare när de lämnar ifrån sig destruktiva kommentarer om och till lärare. Den relaterade frågan om hur lärarens relation till studenterna har varit, när man under genomförandet av en kurs inte tar reda på vad studenterna tycker eller inte har blivit så mycket ”människa” i studenternas ögon att de avstår från kränkande kommentarer, väcktes också. I diskussioner kring sådana överväganden är det viktigt att inte klandra ena eller andra parten utan vara öppen för vilka olika funktioner kursvärderingar kan få i olika kontexter.

Exempel från Medicinska fakulteten visar på hur man där medvetet väljer vilken information från en kursvärdering och kursutvärdering som ska rapporteras uppåt och utåt och varför de både av framtida professionskrav och av etiska skäl inte låter personlig negativ kritik framföras ”ansiktslöst” via fritextsvar.

I diskussionerna berördes också att kursvärderingar och kursutvärderingar handlar om just kurser, och att program- och examensperspektiven inte motsvaras av ett adderande av kursutvärderingar. Alltså bör kursvärderingar, eller motsvarande informationsinhämtning från studenterna, rymma frågor som berör annat än bara den enskilda kursen. Här kan man tänka sig att områden och institutioner har intresse av att ställa frågor som helt eller delvis berör utbildningsprogram eller examina. I sammanhanget kan LTHs tillägg till CEQ, i form av påståendet ”Kursen känns angelägen för min utbildning”, utgöra ett exempel. Det brukar tolkas som att det speglar hur väl programstudenter uppfattat att en viss kurs motsvarar deras uppfattning om vad programmet syftar till. Därmed blir påståendet en slags brygga mellan en uppfattning om en kurs och (studenternas uppfattning om) examensmål/utbildningens mål.

Ett annat område som fokuserades i samtalet var att värdet av ett system, arbete inom det och av insamlande och behandlande av data, förutsätter att organisationen (genom sina individer) har kompetens att efterfråga, insamla, tolka, förstå och använda relevant information. Kritiskt i detta sammanhang är högskolepedagogisk kunskap och kunskaper om utvecklingsprocesser. Frågan om hur studenterna ser på, förstår och använder lärandemålen togs upp. Även studenternas kunskaper och förståelse för såväl högskolepedagogik som kvalitetsarbetets processer och rutiner kan vara värda att uppmärksamma. Dessa frågor rör samtidigt universitets ledningsstrukturer, både de formella och de informella.

Avslutningsvis kan sägas att båda presentationerna bidrog till att synliggöra att det i arbetet med kursvärderingar och kursutvärderingar inte räcker med att och fatta beslut om innehåll och form gällande frågor, utan att också bakomliggande syften och hela arbetsprocessen måsta tydliggöras, hanteras och tas ansvar för.